

Brandende vraagstukken

bij de Koninklijke Landmacht III

Oefenmogelijkheden voor tanks

door E. J. C. VAN HOOTEGEM, Kolonel van de Generale Staf

Een der meest nijpende problemen der KL, dat van de oefenmogelijkheid voor tanks, wordt thans met kracht ter hand genomen. Gezien de voorlopig bereikte resultaten mag, op vrij korte termijn, een aanmerkelijke verbetering worden verwacht.

Het gaat daarbij grotendeels om de resultaten van proefnemingen en om onderwerpen, welke werden aangekondigd in een artikel over de schiet- en oefenterreinen in het algemeen, dat werd opgenomen in het decembernummer van vorig jaar.

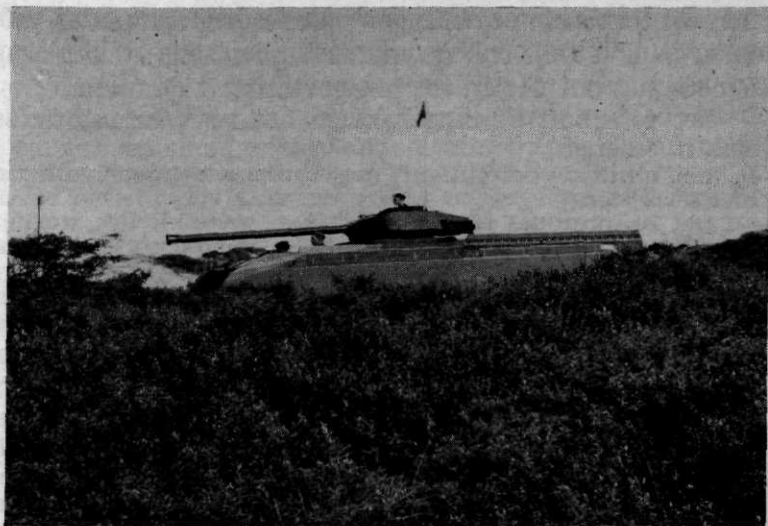
Hieronder volgt nu een korte beschrijving van de betekenis van elk dier proefnemingen en onderwerpen, waarbij tevens het stadium van ontwikkeling wordt aangegeven.

I. DE SCHIJNTANK

In oktober jl. kwam het prototype gereed van de voor oefendoeleinden geprojecteerde schijntank. Hoewel tegen het oorspronkelijke prototype, dat in de vorm van een carriertank werd geïntroduceerd, zowel bij de cavalerie als bij de infanterie bezwaren bestonden, werd met de beproevingen doorgegaan, nadat bepaalde eisen aan het project waren gesteld, waardoor aan bovengenoemde bezwaren tegemoet kon worden gekomen. Bij een op de Waalsdorpervlakte gehouden demonstratie van het nieuwe ontwerp waren vertegenwoordigers aanwezig van de GS, de IdC, IdI, ITD, het CavDep, 1 LK en 4 Div. Men bleek eenstemmig van oordeel, dat het nieuwe model gunstige aspecten vertoonde en in het algemeen aan de te stellen eisen voldeed. Men achtte een verdere proefneming dan ook alleszins gerechtvaardigd en hiertoe werd ter plaatse besloten. Het ligt in de bedoeling, in de toekomst, een aantal van deze opleidingsmiddelen in te delen bij nader vast te stellen onderdelen. Voorlopig zal een achttiental schijntanks worden aangemaakt (één eskadron in de nieuwe organisatie, plus 1 reserve), welke dan in eskadronsverband zullen worden beproefd bij 4 TkBat. Deze 18 tanks zullen uiterlijk 1 mei 1957 worden afgeleverd door 103 TD-Basisgroep. 4 TkBat zal uiterlijk 1 juli 1957 een verslag omtrent de bevindingen doen toekomen aan CGS, waarna een verdere opdracht zal volgen.

De schijntank (zie bijgevoegde foto's en omslagfoto) bestaat uit een tankgeraamte van hout en licht metaal, gemonteerd op een vrachtauto AD, 4 x 4. In verband met de indeling bij de cavalerie zal een verdere montage geschieden op de vrachtauto 6 x 6, welk voertuig tevens een grotere terreinvaardigheid bezit. Het geraamte bestaat uit twee houten schilden, ter weerszijden van het voertuig aangebracht. De metalen toren kan 360 graden draaien en bevat een radiotoestel, een Bren

*De dummytank
in het terrein*



voor losse schoten en een licht metalen vuurmond, aan welke elevatie kan worden gegeven en waaruit donderslagen kunnen worden afgevuurd.

Het geraamte kan in korte tijd op het voertuig worden gemon- teerd en wederom worden gedemonteerd. Waar gebruik wordt gemaakt van organiek vervoer, heeft men tevens het voordeel dat extra toevoe- ging van personeel of materieel niet nodig is. De materiaalkosten van het hulpmiddel bedragen f 500,— per stuk. Het is gebouwd door de Kapitein van de Technische Dienst G. W. Honingh naar tactische aan- wijzingen van de Kolonel van de Generale Staf G. H. Christan en de Luitenant-Kolonel der Cavalerie jhr. J. J. G. Beelaerts van Blokland.

De volgende overwegingen hebben geleid tot het besluit de beproe- ving voort te zetten:

— het hulpmiddel stelt de cavalerie in staat de juiste tactische begin-



*De dummy-tank toont
zijn ware gedaante*

selen tot toepassing te brengen op eskadrons- en later wellicht op bataljonsniveau, terwijl ook de marsveiligheidsdienst kan worden beoefend, alsmede het ontplooiën tot het gevecht uit de opmars;

— het verschaft de mogelijkheid het tank/infanterieteam, op elk niveau, te oefenen;

— het bindt de oefeningen met tanks *niet* meer volledig aan de tankoefenterreinen;

— het hulpmiddel is goedkoop, kan gemakkelijk worden aangemaakt en leidt *niet* tot een belasting met verder personeel of materieel van de gebruikende troepen;

— het gebruik er van zal leiden tot minder slijtage aan de normale tank en daardoor tot vermindering van de nodige herstellingen aan tanks; voorts tot minder slijtage aan tankoefenterreinen en tevens tot bezuiniging op benzineverbruik.

Het is duidelijk dat de schijntank *niet* in staat is de normale tank tijdens de opleiding geheel en al te vervangen. *Zij is en blijft een hulpmiddel*; zij het dan ook een zeer belangrijk. Het zal nodig blijven de tankbemanning volledig te oefenen als team, en het kader in de commandovoering (aanwijzingen voor de tankchauffeur, geven van vuurbevelen, e.d.) en dit kan alleen gebeuren in een voertuig, dat de normale mogelijkheden en beperkingen van de tank kan demonstreren: *dus in een echte tank*.

Ook zal het nodig zijn de infanterie, na een aantal oefeningen met schijntanks, deze mogelijkheden en beperkingen te tonen door hen een oefening met normale tanks te laten meemaken.

II. NIEUWE TANKOEFENTERREINEN

De laatste tijd worden steeds meer maatregelen genoemd om het oefenen met tanks, in eigen land, te stimuleren door het in gebruik nemen van nieuwe tankoefenterreinen enerzijds, en het verbinden van dat oefenen aan zeer stringente bepalingen anderzijds.

Op initiatief van de IdC ontwierp de Commandant van de Rij- en Tractieschool, als ter zake deskundig adviseur, een memorandum met betrekking tot gebruik van oefenterreinen door tanks, welk memorandum uiteraard algemeen en daarom zeer theoretisch is gehouden. Het vat echter de koe op de juiste wijze bij de horens. Het behandelt achtereenvolgens de te houden tankoefeningen, de maatregelen, welke na afloop van een oefening moeten worden getroffen, de benodigde onderhoudsmiddelen en rijdisciplinaire en andere maatregelen en luidt als volgt (uittreksel):

1. Te houden oefeningen

Op tankoefenterreinen dienen de volgende oefeningen met pelotons, eskadrons en bataljons tanks te worden gehouden:

- a. besturings- en rij-oefeningen;
- b. wapen- en richtoefeningen, alsmede het geven van vuurbevelen;
- c. radio-berichtenwisseling;
- d. schoolse standaardgevechtsoefeningen;
- e. gevechtsexercities.

ad a. Hiervoor kan men volstaan met het uitzetten van bepaalde parcoursen, waarin zowel vlak terrein als hindernissen moeten voorkomen. Deze parcoursen kunnen rondom, dan wel dwars over het oefenterrein

lopen, zij moeten op de linkerhand, op de rechterhand of op beide handen worden gevolgd. De parcoursen moeten ter weerszijden door gekleurde stokken of vlaggen worden aangegeven en er moet tegen worden gewaakt, dat deze tankpaden worden uitgereden en steeds breder worden. Op dergelijke eenvoudige parcoursen kunnen alle besturingsrijen en schakeloefeningen worden gehouden.

ad b. en c. Deze oefeningen kunnen overal en te allen tijde worden gehouden.

ad d. Hiervoor maakt men speciale uitgangsstellingen en vaste banen in de richting van vaste doelen. Waar het hier een schoolse oefening (standaardoefening) betreft, kan men steeds dezelfde opmarsbanen bezigen, zonder de noodzaak daarbuiten te rijden. Voor een peloton heeft men dan vijf bij elkaar gelegen banen nodig, aan het einde waarvan een vast draaipunt wordt geprojecteerd, waar de tanks keert kunnen maken en langs dezelfde paden wederom terug kunnen rijden om de oefening in een andere richting te herhalen.

ad e. Hiervoor zal een geheel terrein nodig zijn. Het is evenwel beslist *niet* nodig bomen en struiken omver te rijden of andere vernielingen aan te richten. Dergelijke oefeningen behoeven slechts bij uitzondering te worden gereden. Men kan ze binnenskamers in een zandbak met kleine modellen voorbeoefenen, alvorens ze in de praktijk toe te passen.

2. Maatregelen te treffen na afloop der oefeningen

Indien er, om een of andere reden, buiten de bestaande tankpaden is gereden, moeten de sporen *terstond na afloop der oefening* worden bijgewerkt, door het egaliseren van het ten onrechte betreden terrein met behulp van schoppen en houten stampers. Dit, teneinde de beschadigde plantenwortel niet te laten doodgaan en deze zo spoedig mogelijk weer vaste grond te doen krijgen. De bestaande tankrijpaden en opstelingsplaatsen moeten, tenminste eenmaal per week, met behulp van schoppen en bulldozers worden bijgewerkt. Bij intens gebruik zal dit meer frequent moeten geschieden.

3. Benodigde onderhoudsmiddelen

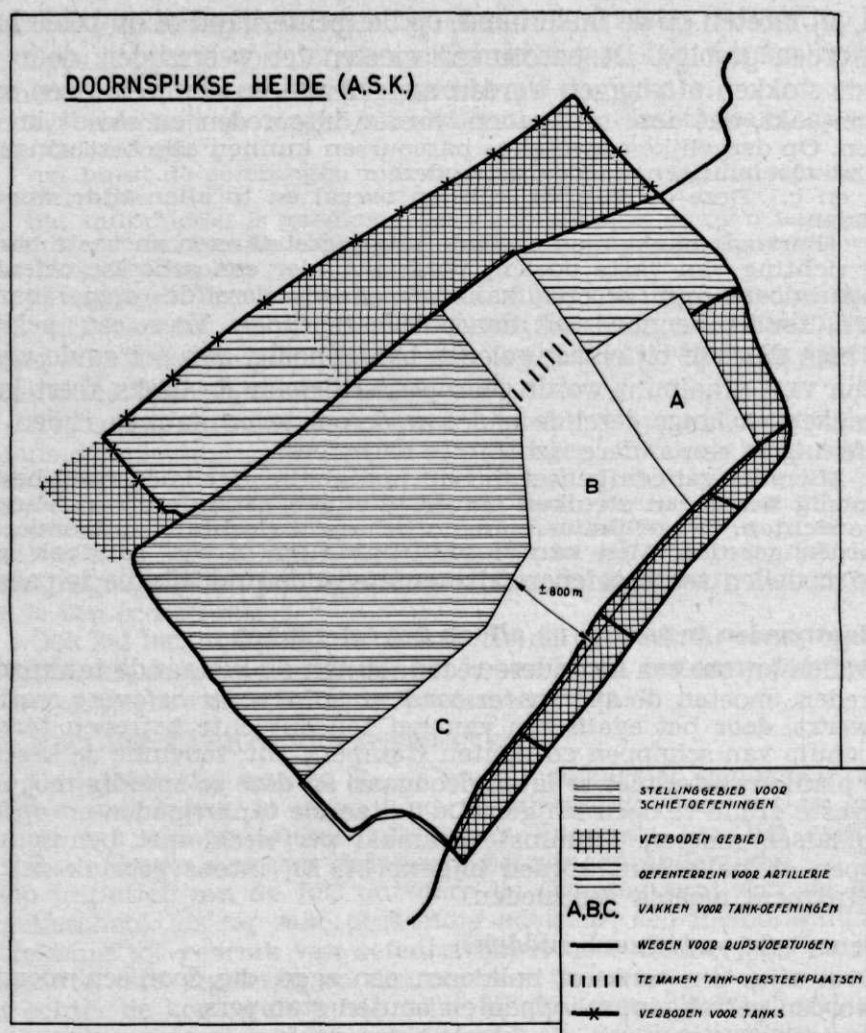
Deze zijn: een tank- of bulldozer, een egge, die door een voertuig kan worden getrokken, schoppen en houten stampers.

4. Rijdisciplinaire en andere maatregelen

Een strenge rijdisciplinaire moet te allen tijde worden gehandhaafd. Overtredingen moeten, zo nodig, aan de krijgstucht worden getoetst. De ervaring leert dat het zeer preventief werkt, indien de veroorzakers van onnodige beschadigingen weten, dat zij deze zelf, in hun vrije tijd, moeten bijwerken. Bataljons-, eskadrons- en pelotonscommandanten moeten het gebruikte terrein, onmiddellijk na afloop der oefening, dagelijks controleren of doen controleren en de beschadigingen *terstond* doen herstellen of bijwerken.

Houdt men zich aan bovengenoemde richtlijnen dan zal men — en dit is een praktijkervaring — zeer weinig blijvende beschadigingen aan tankoefenterreinen teweeg brengen en zal men zich bij de landeigenaren niet onbemind behoeven te maken.

Bovenstaand memorandum heeft gediend als theoretische grondslag voor besprekingen omtrent het in gebruik nemen van enige nieuwe



tankoefenterreinen, zoals de Budelse Heide en de Doornspijkse Heide (van het ASK te Oldebroek). Tot het in gebruik nemen van deze gronden als tankoefenterrein werd besloten, omdat het nu eenmaal niet aangaat terreinen van particulieren met tanks te berijden en de militaire terreinen voor deze oefeningen te verbieden in verband met mogelijke vernielingen.

Ten aanzien van de Doornspijkse Heide zijn de voorbereidingen in een gevorderd stadium. De bedoeling is, dat hierop de oefeningen kunnen worden gehouden, welke in het memorandum van C-RTS zijn aangegeven onder de punten 1a tot en met 1d, *niet* die onder 1e. Voorts zal de frequentie der oefeningen worden gebonden aan één dag per week oefenen voor één eskadron, op gebaande paden rondom het terrein en op enige uitgezette eskadronsterreinen, waarbij het terrein der artilleriestellingen zal worden vermeden (zie bijgaande schets). Het gebruik

van het terrein wordt voorts aan zeer stringente bepalingen gebonden en de artilleristische oefeningen mogen *niet* onder de tankoefeningen lijden. C-ASK blijft er uiteraard heer en meester. Deze beperkende bepalingen luiden ongeveer als volgt.

a. De veiligheidsbepalingen, geldend voor de artillerie, blijven ook met betrekking tot de tankoefenterreinstroken onverminderd van kracht.

b. Het onderhoud van de tankoefenterreinen wordt opgedragen aan de commandanten van de betreffende cavalerie-eenheden, zulks in onderling overleg.

c. Het onderhoud van de tankbanen wordt geregeld in onderling overleg tussen C-ASK en de commandanten der cavalerie-eenheden.

d. Teneinde dit onderhoud mogelijk te maken, dienen de commandanten van het ASK zowel als de commandanten der cavalerie-eenheden over eigen onderhoudsmiddelen te beschikken. De genie zal hier voorts de helpende hand bieden.

e. C-ASK zal, in overleg met de commandanten der cavalerie-eenheden, zorg dragen voor een duidelijk zichtbare en afdoende terreinafbakening en deze onderhouden.

f. C-ASK zorgt dat de commandanten der cavalerie-eenheden wekelijks een schietprogramma wordt uitgereikt. Op dit schietprogramma worden tevens de tijden vermeld, waarop de Doornspijkse Heide tengevolge van schietoefeningen der artillerie onveilig is.

Door het goedkeuren van deze bepalingen door CGS is deze aangelegenheid thans in de tweede fase gekomen. Namelijk in die van de afwerking in details door IdC. Er is nu een commissie benoemd, die het nadere gebruik door de cavalerie zal vastleggen, wederom aan de hand van zeer duidelijke bepalingen. Hierbij zal worden uitgegaan van het beginsel, dat op vrijwel alle bekende tankoefenterreinen, dus niet alleen op de eerder genoemde, vaste oefeningen worden uitgezet, zodat de waarde van het terrein niet verloren gaat door het zeer frekwent kras doorschrijden ervan met zware tanks. Ook zal hierbij een oefenschema worden opgesteld, waardoor de terreinen gelijkmatig worden gebruikt en elkaar als het ware aflossen. Dat laatste om recuperatie te bevorderen.

III. HET TANK-BETONBANENPLAN „DE VLASAKKERS”.

Enige tijd geleden werd, van de zijde van de IdC, een voorstel gedaan tot aanleg van betonrijbanen voor tanks op het tankoefenterrein De Vlasakkers te Amersfoort. Dit, teneinde de geoefendheid van de in dat garnizoen gestationeerde onderdelen, voor zover dit de enkele tankbemanning betreft, te stimuleren en tevens te bereiken, dat het terrein tenslotte niet ongeschikt zou worden om er met tanks op te oefenen.

Nadat de besprekingen aanvankelijk waren vastgelopen in verband met de financiële konsekventies, werd een iets eenvoudiger plan ingediend, dat wederom in studie werd genomen, omdat men tenslotte toch tot de konklusie moest komen, dat op dit gebied een en ander moest worden gedaan. Het gevolg was de voorlopige goedkeuring van een gewijzigd betonbanenplan op een stafbespreking, welke op 10 augustus 1956 te Amersfoort plaatsvond en waarop, onder meer, het volgende is bepaald.

1. EAI Amersfoort zal, uiterlijk per 15 oktober 1956, een betrouwbare

raming betonbaan 1e tranche en een voorlopige raming betonplan 2e en 3e tranche, via DGW&T, aan CGS indienen (afschrift aan IdC).

2. EAI Amersfoort zal, in overleg met C-Depot Cavalerie, ruimte reserveren voor eventueel latere uitbreiding van genoemd plan in verband met mogelijke verdere legering van parate tankeenheden in of in de omgeving van Amersfoort en dit op dezelfde wijze aan CGS doen toekomen.

3. Met de werkzaamheden aan het betonplan zal uiterlijk worden begonnen in het voorjaar van 1957.

Het betonplan is ontstaan naar het voorbeeld van dat, hetwelk in gebruik is te *Trier* bij het Centre d'Instruction de Division Blindée (zie bijgaande foto). Het betonplan te *Amersfoort* zal in verband met de plaatselijke omstandigheden uiteraard een enigszins andere structuur hebben. Van het te besteden bedrag zal, te zijner tijd, een deel worden uitgespaard op de mindere kosten van terreinherstel en herstelling aan tanks. Voorts zal minder brandstof benodigd zijn.



Tankrijbanenproject te Trier

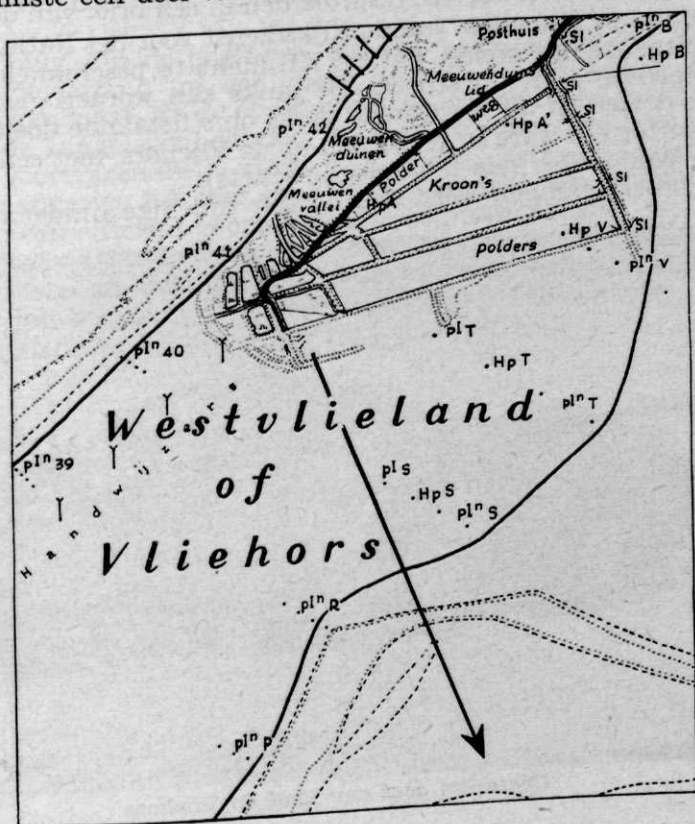
Het grootste bezwaar van de huidige toestand is wel, dat de opleiding op rijdende tanks, bij een verder enigszins rendabel gebruik, binnen afzienbare tijd moet leiden tot een totale onbruikbaarheid van de Vlasakkers als tankoefenterrein. Reeds thans is zij geheel van weersomstandigheden afhankelijk. Gedurende droge perioden vindt zware stofontwikkeling plaats, gedurende regenachtige perioden krijgt men modderbodem en gedurende vorst bevrozing van het diep ingesneden oppervlak van het oefenterrein. Op de duur zal de opleiding hierdoor, op een niet meer aanvaardbare ongunstige wijze, worden beïnvloed. Daar komt nog bij, dat de stofontwikkeling een ernstige overlast veroorzaakt voor de langs de Utrechtse weg gevestigde burgerij, de in de buurt liggende ziekenhuizen en sanatoria en het verkeer langs genoemde weg en langs de

spoorweg zuid van de Vlasakkers. Ook de radarcontrole van het vliegveld Soesterberg wordt op de duur gehinderd.

De oefenmogelijkheden op het betonrijbanenplan zullen zodanig zijn dat 80% der benodigde schoolse oefeningen door de te Amersfoort legende tankonderdelen — inclusief depôt en scholen — kunnen worden gehouden. Men rijdt over vlak en over enigszins golvend terrein, terwijl ook een tankhindernisbaan aanwezig zal zijn, alsmede een gelegenheid voor schoolse schietoefeningen met mitrailleurs uit tanks. Tenslotte zal een pelotonsbaan worden aangelegd, welke enige oefengelegenheid biedt aan de te Amersfoort legerende parate troepen. De totale lengte, aan betonbaan, is ongeveer 22 km.

IV. HET TANKSCHIETTERREIN „VLIHORS”.

Zoals reeds eerder door mij tot uiting is gebracht, is een der belangrijkste bezwaren dat in Nederland, vanwege de veiligheid, vrijwel nergens met tanks en in het geheel niet met Centurions kan worden geschoten. Tot heden moesten bijvoorbeeld alle schietoefeningen met zware tanks plaatsvinden in het kamp Hohne in Duitsland, hetgeen met grote transport- en terreinkosten gepaard gaat, terwijl de mogelijkheid bij een verdere vorming van Duitse troepen wellicht op de duur problematisch wordt. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat de laatste jaren met steeds meer energie is omgezien naar plaatsen in Nederland, waar men tenminste een deel van deze oefeningen kan houden. De Wadden-

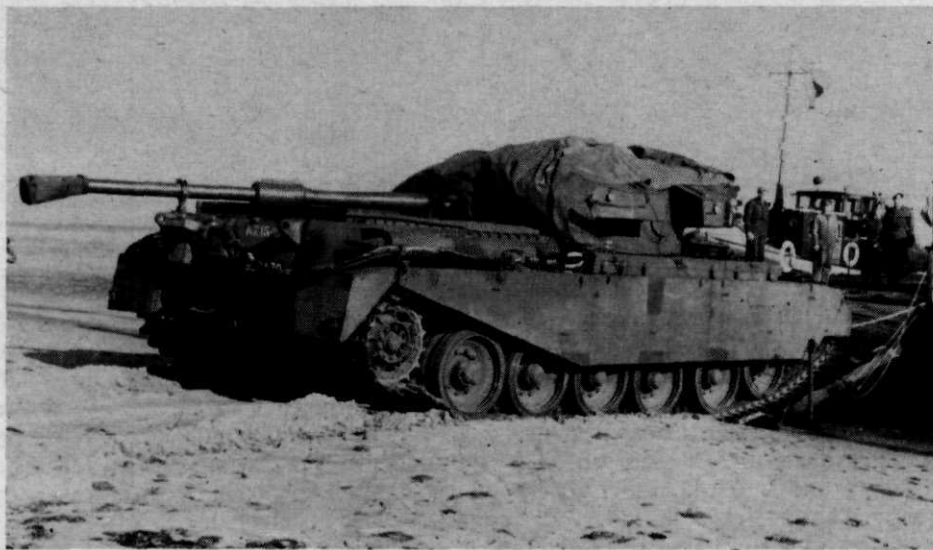




Het vlot beladen

eilanden kwamen in het middelpunt van de belangstelling der cavalerie te staan en tenslotte viel de keuze op Vliehors, op het eiland Vlieland, waar tevoren ook al de KLu en de KM voet aan wal hadden gezet. De voorlopige besprekingen op interdepartementaal niveau, nodig om nieuwe oefenterreinen te verwerven, resulteerden in een brief van de Minister van Oorlog aan de Directeur van de Rijksdienst voor het Nationale Plan, waarin eerstgenoemde stelde, dat de KL dient te beschikken over een tankschietterrein, waar uit stilstaande tanks kan worden geschoten op beweeglijke doelen en uit bewegende tanks op stilstaande doelen. Voorts dat dit schietterrein ware in te richten op de Vliehors, met een onveilige zone op de Waddenzee (zie bijgevoegde schets).

Voor de proefnemingen werd daarop een tijdelijke hinderwetvergunning



Centurion gaat aan land op Vliehors

ning verstrekt. Deze proefnemingen zijn intussen beëindigd en zij zijn, hoewel nog enige kinderziekten zullen moeten worden overwonnen en de cavalerie uiteraard nog enige extra desiderata heeft, bevredigend verlopen. Het vervoeren van de tanks over zee heeft geen bezwaren opgeleverd. Het ging per vlot, dat door slepers werd getrokken (zie bijgevoegde foto's). Met vertrouwen kan de verdere ontwikkeling van dit cavalerieschietkamp tegemoet worden gezien.

V. PROEFNEMINGEN MET RUBBERTRACKS

De Centuriontank is organiek uitgerust met stalen tracks en het zijn vooral deze, die de zozeer gevreesde schade aanrichten aan onze wegen en terreinen en daardoor de reden zijn waarom in ons land slechts beperkt met deze rupsvoertuigen kan worden gereden en geoefend. Op instigatie van de IdC is men nu sedert enige tijd bezig met het nemen van proeven met rubbertracks, die dit bezwaar voor een zeer groot deel zouden kunnen opheffen. Het eerste stel rubbertracks, in het voorjaar van 1956 door de fabriek als prototype afgeleverd, is sinds enige tijd in gebruik en de resultaten zijn hoopgevend. De proeven langs de weg zijn bevredigend verlopen, zij het, dat aan de tracks zelf enige verbeteringen moesten worden aangebracht. Die in het terrein waren nog aan de gang toen dit artikel ter perse ging, doch ook hier vertoonden zich gunstige aspecten. Binnenkort zal het mogelijk zijn over dit procédé nadere gegevens te verstrekken.

Voorlopig zijn de pogingen, om ten aanzien van het oefenen met tanks in Nederland tot een meer bevredigende toestand te geraken, hiermede geschetst. Na de opsomming zal wel niemand meer van oordeel zijn, dat de aangelegenheid door de Inspectie der Cavalerie niet met de grootste voortvarendheid wordt aangepakt. Hetgeen slechts is toe te juichen, aangezien het hier gaat om het behoud van ons natuurschoon, voorts om een efficiënt gebruik van de begrotingsgelden en — *niet in de laatste plaats* — om het zijn of niet zijn in onze organisatie van een van de modernste en belangrijkste wapens, waarmede een atoomoorlog, zowel als een oorlog met conventionele strijdmiddelen zou moeten worden gestreden, mocht dit onverhoopt nodig zijn.
